

انتشار اسناد تاریخی وزارت امور خارجه

اسناد موجود در آرشیوهای وزارت امور خارجه کشورها، مسلماً از شواهد ارزشمندی است که در بیان نکات مُبهم تاریخ و بخصوص روابط بین ملتها، اعتباری خاص دارد. به همین دلیل، بسیاری از کشورها، این اسناد را در فواصل زمانی معین و با برنامه‌ای منظم، برای استفاده محققین منتشر می‌کنند. در اینجا، فاصله زمانی عاملی است که اسناد را از حالت محرمانه بودن و ضرورت حفظ آن از دسترس و بهره‌برداری همگان خارج می‌کند؛ زیرا که مسلماً گذشت زمان، تغییر شرایط و مقتضیات سیاسی هر جامعه و یا تحوّل روابط بین یک جامعه با جامعه‌ای دیگر را سبب می‌شود. این تحوّل مقتضیات سیاسی و اجتماعی، فرصتی به دست محققین تاریخ و سایر علوم اجتماعی می‌دهد تا عطش دانستن آنچه را که در گذشته واقع شده است، سیراب کرده، نقش خویش را با بررسی و تعمق در شواهد باقیمانده از واقعیاتی که چه بسا در زمان وقوع، تلاش بسیاری در اختفای آن از حوزه آگاهی مردم به عمل آمده است، ایفا نموده و به نوبه خود، در گسترش آگاهیهای بشر، ادای دین کنند.

گاه وقایعی، از جمله تحولات سریع و کثی سیاسی و اجتماعی در یک کشور، سبب می‌شود که عامل زمان از میان برداشته شود. اگر نظام یک حکومت، در نتیجه انقلاب در کشوری، دگرگون شود، حکومت جدید که برپایه انتقاد از حکومت گذشته بنا می‌شود، تعهدی نسبت به حفظ اسرار آنچه که در نظام گذشته به وقوع پیوسته است، نخواهد داشت و چه بسا در تبیین و تشریح آرمانهای خود، افشای این اسرار را، تا حدی که مغایر مصالح ملی کشور نباشد، ضروری تشخیص دهد.

چنین وضعیتی با تحقق پیروزی انقلاب اسلامی و برپایی حکومتی که بحق داعیه استقرار حاکمیت مستضعفین را بنا به وعده خداوند دارد، دقیقاً بر شرایط فعلی جامعه ما منطبق است. به همین دلیل، طرح انتشار اسناد موجود در آرشیو وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، براساس ضوابطی که تعیین خواهد شد،

همواره در نظر بوده است. ذکر این نکته ضروری است که در گذشته نیز در فرصتهایی، فهرست یا محتوای برخی از این اسناد انتشار یافته است؛ اما اکنون به حسب شرایطی که در فوق ذکر آن رفت، لازم است دایره عمل، وسیعتر و چه بسا دقت در مراحل انجام کار نیز بیشتر باشد.

در اجرای این نیت، ماده واحده ای دایر بر اجازه انتشار برخی از اسناد وزارت امور خارجه، با رعایت مصالح جمهوری اسلامی، در بهمن ماه سال ۱۳۶۳، از تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان گذشته و به دولت ابلاغ گردید. به دنبال تصویب قانون فوق الذکر، مصوبه دیگری تحت عنوان «آیین نامه اجرایی قانون انتشار اسناد طبقه بندی شده وزارت امور خارجه»، در تیرماه سال جاری، از تصویب هیئت وزیران گذشت. در این اثنا، بعضی از برادران در بررسی و بازنویسی جزئی از این اسناد، کوششهایی را آغاز کرده و زحماتی در این زمینه کشیده اند؛ اما مراحل اداری کار، از قبیل تدوین بعضی از آیین نامه های خاص، تأمین پرسنل ذیصلاح، تهیه وسایل کار و برنامه ریزی اجرایی آن، هنوز در جریان است.

در آیین نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران، اخذ تصمیم نسبت به انتشار اسناد، در اختیار هیئتی به نام شورای عالی نظارت بر تدوین و نشر اسناد قرار گرفته است. اعضای این شورا، به صورتی که در مفاد آیین نامه مذکور مندرج است، تعیین شده اند و بزودی اولین جلسه خود را تشکیل خواهند داد. امید می رود که با عنایت باری تعالی و فراهم آمدن موجبات کار، این وظیفه مهم بموقع و با نظمی شایسته آغاز و نتیجه آن بمرور در جریان کار به امت بیدار و محققین و علاقه مندان ارائه گردد.

عبدالعظیم هاشمی نیک